

IZVEŠTAJ SA VISOKOGORSKE EKSPEDICIJE IRAN 2015.

Datum: 8.8.2015. / 17.8.2015.

ORGANIZATOR AKCIJE: PSK "Kopaonik", Beograd, PK "Balkan", Beograd

Broj članove ekspedicije: 9

Ispenjan vrhi: Damavand 5671 m

"Čekaj, tamo odsecaju glave"... "Hoćeš da te zarobi ISIS?"... Ljudi, Iran, Persija, drevna civilizacija, znate, tamo ne seku glave... Spremajući se za put u Iran često sam slušao ovakve, i slične komentare kolega sa posla. Nisam mogao da verujem da takve CNN izjave čujem od ljudi sa akademskim obrazovanjem. A opet, pitao sam se šta nas tamo zaista čeka...

Damavand je ugašeni stratovulkan na masivu Alborz i sa svojom visinom od 5671m predstavlja najviši vrh Irana i najviši vulkan u Aziji. Nalazi se južno od kaspiskog jezera i stotinak kilometara severno od Teherana. Može se reći da je Damavand na neki način Sveta planina Iranaca, ono što je za Grke Olimp. Nije tehnički zahtevan, ali lepa visina i prisustvo opasnih sumpornih isparenja na vrhu traže ozbiljne pripreme i jako dobru planinarsku kondiciju. Tako da Damavand predstavlja izazov i obavezan korak u planinarskoj karijeri svakog planinara koji stremlji velikim visinama.

Pripreme za ekspediciju započeli smo još tokom zime. Trudili smo se da troškovi budu što niži, te smo se odlučili za put kombijem do Istanbula, a zatim da letimo do Teherana. Zbog prevoza kombijem grupu smo ograničili na devet učesnika iz PK Balkan i PSD Kopaonik. Svi se odavno znamo, družimo se, i išli smo na više ekspedicija zajedno. Planinari veomaiskusni, u odličnoj kondiciji i dogovor oko organizacije Damavanda odvijao se u otprilike četiri rečenice: "Hoces na Damavand?"... "Kada?"... "U avgustu"..."Može". Ono što je oduzelo vreme u organizaciji celog puta jeste komunikacija i kontakt sa Irancima. Ako rezervišem spavanje u planinarskom domu negde u Evropi, odgovor na mejl koji šaljem dobijem za dan, dva... Ovde sam na odgovore čekao nedeljama, ili mi nisu ni odgovarali. Jedan lokalni vodič mi je odgovorio na mejl nakon dva meseca i pravdao se da je bio "malo u gužvi". Neki drugi svet, drugi običaji i drugačiji ritam života. Pritom, Iran je još bio pod sankcijama, nepoverljiv prema svetu, tako da je proces pribavljanja garantnog i pozivnog pisma, zakazivanja razgovora i dobijanja vize u ambasadi bio mali poduhvat. Zahvaljujući našem prijatelju Irancu iz Novog Sada uspeli smo da sve to završimo za neka dva meseca, inače bi potrajalo ko zna koliko...

Iz Beograda smo krenuli popodne drugog avgusta. Sezona godišnih odmora, reke vozila na putevima. Hiljadu kilometara do Istanbula prelazimo u toku noći. U Istanbul stižemo u rano prepodne. Iako sam u ovog grada bio nekoliko puta, uvek me nekako pogodi nisko ispod pleksusa, iznenadi, ponovo općini, uvuče u svoj vrtlog... petnaest miliona duša, dah Evrope i Azije na jednom mestu, gungula, duh prošlih slavni vremena Vizantije i Otomanskog carstva, Bosfor, romani Orhana Pamuka... sve to nekako pulsira ispod površine ovog grada i pokreće neke gene u meni... silna energija.. nemam objašnjenja. Imali smo ceo dan do večernjeg leta, te smo obišli Sultanahmet, Aja Sofiju, Plavu džamiju, Kapali čaršiju, Galatu... vatromet boja, mirisa i ljudi...

Uveče prelazimo na azijsku stranu odakle letimo za Iran. Noćni let do Dohe u Kataru, prelazak na drugi let za Teheran. Doha blista kao dragulj u noći, oblakoderi, jahte u luci, Menhetn u pustinji... U svitanje stižemo u Teheran. Prvi utisak- nema puno putnika, pomalo oronuo aerodrom. Prijatan osmeh policajca na pasoškoj kontroli, poklanja mi cvet... Hm, kako ovo tumačiti, nešto nisam video da je damama iz naše grupe dao cvet, hm... A onda, nakon pasoške kontrole- šok... Nedostaju transportne vreće, rančevi i oprema za troje članova tima... Smrklo mi se u sekundi. Raspored za naredne dane je takav da nemamo vremena da čekamo stvari, a ne znam gde bi ovde kupili opremu koja nedostaje. Na sreću, nalazimo predstavnika Qatar agencije koji pronalazi da je prtljag ostao u Dohi i da će ga poslati sledećim letom za šest sati. Malo nam remeti planove, ali nije strašno. Menjamo novac, za par desetina dolara dobijamo milione iranskih riala, svi smo milioneri

bar za kratko, ne snalazimo se baš najbolje sa tolikim nulama...Širimo podloške na aerodromu, smeštamo se po podovima i vreme prekraćujemo dremkom. Konačno, u popodnevnim satima oprema stiže, na našu veliku radost, i avantura može da počne.

Put do podnožja Damavanda traje oko četiri sata, jer se treba probiti kroz nepreglednu masu vozila ka izlazu iz grada. Imao sam prilike na putovanjima po svetu svašta da vidim, ali vožnja po Teheranu je nešto najluđe što sam ikada video, luđe od ludila. Mislio sam da ne može biti gore od Kaira i Istanbula, ali može...Bukvalno milioni automobila, kombija i motora se kreću bez ikakvog reda i pravila, mahnita vožnja, preticanje, sirene...automobili koji voze u našoj traci u suprotnom smeru, motori koji luduju po trotoarima..Čitave porodice od pet članova na jednom motoru, ljudi koji nose pušku ili lopatu dok voze motor...jednom rečju, neopisiv krkljanac i kaos, i ozbiljna opasnost dok pokušavam da pređem ulicu. Na kraju, čuo sam podatak da oko dvadeset hiljada ljudi strada u Iranu u udesima svake godine. Užas. U svemu tome, naš vozač Hasan, koji zna otprilike tri reči engleskog, se odlično snalazi. Istovremeno pali cigare, priča sa dva mobilna telefona i pokušava da nas zabavi sa najnovijim iranskim hitovima koji urlaju sa radio stanice. Šta se dešava na putu ispred nas, ne smem ni da gledam...

Konačno, u kasno popodne Damavand nekako iznenada iskrsava pred očima. Veliki, stamen, moćan. Plavoljubičast u daljini, sa snežnom kapom na vrhu, uliva poštovanje. Ono o čemu smo maštali prethodnih meseci sada se materijalizovalo pred očima. San ili java...

Stižemo u seoce Reine na visini od 2000 m. Par prašnjavih ulica, džamija, nekoliko prodavnica i to je otprilike sve. Smeštamo se u kuću našeg domaćina Laridžanija. Prizemlje kuće uredio je za planinare koji se ovde odmaraju pre početka uspona na planinu. Kuća u persijskom stilu, jedna velika prostorija, kreveta nema, pod prekriven tepisima. Po zidu brojne fotografije planina, zastavice pripadnika raznih nacija koje su ovde boravili, nalazimo i našu. Veoma jednostavno i skromno, a opet nekako prijatno i toplo. Prepakivanje stvari, večera, razmeštamo vreće po podu i tonemo u san...

Jutro osviće prohladno i tmurno. Oblaci se valjaju kroz dolinu i obavijaju okolne vrhove. Tovarimo opremu na terensko vozilo. Spolja neugledno vozilo iranske proizvodnje krilo je zver ispod haube, jer je bez po muke iznelo nas i opremu na tri hiljade metara. Put makadamski, kamenit, u rupama...Trudili smo se iz sve snage da ne ispadnemo iz otvorenog vozila koje se propinjalo i poskakivalo savlađujući serpentine. Konačno, nakon sat vremena vožnje stiže se do Gosfand Sara na 3040 metara. To je i poslednja stanica dokle se može stići vozilom. Nadalje, nose nas naše drage noge. A i vreme je bilo, svi smo željni pešačenja. Za uspon smo odbrali južnu stranu, kojom ide najveći broj planinara.

Na Gosfand Saru nalazi se lepa mala džamija čija zlatasta kupola blista na jutarnjem Suncu. Tu su i vlasnici mazgi, koji onima koji to žele, opremu prenose do planinarskog doma. Neizbežno orijentalno cenjkanje. Nisam nameravao da plaćam trideset dolara koliko sam čuo da je cena po rancu. Ali, valjda zahvaljujući prisustvu našeg iranskog domaćina, nude nam cenu od deset dolara po rancu. I više nego pristojna ponuda. Prihvatamo bez razmišljanja i samo sa malim rančevima nastavljamo ka domu. Krajolik pomalo sumoran..kamenje, kržljivo rastinje, prašina, fantazmagorijski oblici vulkanskih stena...kako dobijamo na visini, tako se otvara pogled na venac planina sa vrhovima preko 4000 metara. Oblaci se dižu. Put ka domu ima konstantan uspon. Nema markacije, ali je nemoguće zalutati. Bez velikih rančeva dobro napredujemo iako ne žurimo. Imamo vremena i treba se postepeno aklimatizovati. Za oko četiri sata hoda stižemo do doma Bargah sevom, smeštenog na 4200 mnv. Naravno, kao i drugo u Iranu, nije bilo moguće unapred rezervisati spavanje u domu. Dom funkcioniše po principu "Ko pre devojci"...Iako ima stotinak mesta, dolazi puno planinara, te nismo znali da li će biti mesta za nas tako da smo poneli i šatore. Ipak smo stigli pre drugih grupa te dobijamo devet mesta za spavanje na najvišem delu doma, ispod krova. Trenutno radosni zbog toga, ali će se kasnije spavanje u domu pokazati kao pravi pakao. U domu masa sveta. Uz ekipu iz Španije, mislim da smo jedini stranci. Privlačimo pažnju. Mnogi Iranci prilaze da se upoznaju sa nama, fotografišu, podele svoju hranu. Slušao sam mnogo o gostoljubivosti Iranaca, ali ono što smo doživeli narednih deset dana prevazišlo je sva očekivanja. Takvu iskrenu srdačnost, želju da se ugosti stranac i svoja zemlja predstavi na najlepši mogući način, nikada nigde nisam sreo. Nikada..

Popodne provodimo u odmaranju i pripremanju hrane. Pristižu novi planinari, dom se puni. Napolju oblaci, promiče sneg. Noć prolazi pakleno. Poređani kao sardine, jako loše spavamo. U potkrovlju uopšte nema vazduha. Postoji samo nekakav mali prozor, koji na naše uporno moljenje da ostane otvoren, Španci stalno zatvaraju jer im je hladno. Plitko dišem i ne mogu da zaspim. Čas mi je vruće, čas hladno. Bunilo. Ujutro se svi budimo otečeni i izmučeni, niko nije dobro spavao. Nisam ovo očekivao. Spremamo se i krećemo na aklimatizaciju. Čim smo izašli iz doma na vazduh, odmah mi je bolje. Hodamo lagano, dan je pred nama i ne treba žuriti. Za dva sata stižemo na 4900 mnmv i ostajemo nekoliko sati na dostignutoj visini. Prebacili smo visinu Mon Blana. Svi se osećamo odlično, kao da se nalazimo znatno niže. Iznad nas, na oko 5200m blista zaleđeni vodopad. Proći ćemo sutra tuda. Probija se popodneвно Sunce i sve dobija druge boje, uživamo u toploti. Spuštamo se ka domu...A ispred doma-neverica. Dok smo bili na usponu, u dom je došla reka ljudi. Juče kad smo stigli, oko doma bilo je postavljeno nekoliko šatora. Sad ih ima desetine, možda i stotine, šareni se na sve strane. Sve liči na bazni kamp Everest. Očima svojim ne verujem. Kasnije saznajem da su neradni dani i neki praznik u Iranu, te je masa planinara pohrlila na planinu. Čuo sam da Iran sa svojih osamdeset miliona ljudi, ima četiri miliona ljudi koji planinare. Fascinantno. Iranski vodiči mi kažu da ovoliku gužvu na Damavandu nisu videli deset godina. Ispred WC-a red od tridesetak ljudi. U domu-apokalipsa. Gužva kao na železničkoj stanici u Indiji, tiskanje ljudi. Mnogi kuvaju, isparenja iz kuhinje, vruće, zagušljivo, mučno...

Prognoza za sutrašnji uspon je dobra. Planirali smo da ne žurimo, već da pustimo da se malo raščisti gužva, a mi da krenemo tek oko pola šest. Još jedna agonijska noć, gotovo da nismo ni spavali. U toku noći ustajem, silazim dole i izlazim van doma do toaleta. Ljudi spavaju po podovima. Koliko god se trudio, nemoguće je nekog ne zgaziti. Nema mesta ni po podovima, već planinari sede po stepenicama, leđima naslonjeni uz zid i čekaju da svane. Više liči na zbeg nego na planinarski dom. Napolju hiljade zvezda, blistaju na nebu. Vidi se i daleki odsjaj Teherana. Žudno udišem vazduh. Vraćam se u vreću i jedva čekam zoru, nisam se nimalo odmorio. Žalim što nisam spavao u šatoru. Sad i da hoću, ne znam da li bih našao mesta da ga postavim.

Prve ekipe 11.8.2015. kreću oko tri sata. Buka, čeone lampe, šuškanje, dovikivanje...Što smo spavali, spavali smo...Čujem kako napolju zavija vetar, valjda će stati dok mi krenemo. Sviće...Spremamo se i mi za uspon...Neobično mi je što na završni

uspon krećem ovako kasno...na Mon Blanu sam kretao u dva sata iza ponoći, na Elbrusu u ponoć...Osvanuo je vedar i hladan dan, vetar nesmanjeno brije...Prolazimo putem koji nam je poznat od juče. Sunce je tu negde, iza prevoja, čekam da izađe i ugreje nas. Zbog vetra koji ne prestaje, subjektivno je dosta hladnije. Navlačim i drugi par rukavica, prsti su mi se zaledili...Iznad 5000 m pravimo češće pauze. Teren postaje ekspaniraniji ali i je dalje bez snega i leda. Hodamo ujednačeno i dobro dobijamo na visini. Na oko 5400metara počinju sumporna isparenja. Zamisljajući Damavand, mislio sam da se samo pomalo oseća neprijatan miris i ništa više od toga. Međutim, sumpor bukvalno kulja iz zemlje, kao iz dimnjaka. Okolne stene su potpuno žute. Nestvaran pejzaž, kao sa druge planete. Navlačimo maske, ali je i pored toga teško i neprijatno za disanje. Vazduh je razređen, a sumpor dodatno otežava disanje i hod. Tek ovde nailazimo na sneg. Vetar staje.

Konačno, nakon šest sati hoda izlazimo na vrh. Radosni zagrljaji i čestitanja. Fotografisemo se sa zastavama klubova, grupno, pojedinačno...Na vrhu gužva kao u diskoteci i stalno pristižu novi planinari. Vrh je prekriven snegom i prilično prostran, samo grotlo vulkana ima prečnik od tridesetak metara. Dan je vedar, pa je pogled sa vrha sjajan, vidi se nadaleko. Malo oblaka ispod nas. Trudim se da ugledam kaspijsko jezero, ali ga ne uočavam...Osećam se dosta odmorno obzirom na visinu, imam osećaj da bi mogao još dosta da se penjem. Na vrhu se zadržavamo nešto više od pola sata, dok smo se islikali iz svih mogućih uglova. Počinjemo da se spuštamo prvo brže, dok nismo izašli iz zone sumpora, a kasnije lagano. Ponovo smo u domu nakon nekih jedanaest sati hoda. Čini mi se da se gužva nije nimalo smanjila. Tek sada počinje da me stiže umor. Razmišljam o još jednoj besanoj noći u domu i ne ulazi mi se unutra. Dvojica iz naše ekipe odlučuju da pokušaju negde na postave šator, ne žele da spavaju u domu. Oni su se jedino i naspavali te noći, a mi ostali provodimo još jednu noć dišući na škrge u podmornici. Budimo se oko pet, pakujemo rančeve i oko devet sati smo već u podnožju planine. Kiseonika ima u izobilju. Opraštamo se od ove divne planine i zahvaljujemo joj što nas je tako prijateljski pustila na vrh.

U Teheran stižemo u ranim popodnevnim satima. Kako je ovo planinarski časopis a ne magazin za turistička putovanja, nema potreba da naširoko i nadugačko opisujem znamenitosti ovoga grada. Obišli smo Azadi kulu, monumentalnu građevinu od belog mermera, podignutu 1971. godine u čast 2500 godina persijskog carstva. Izgrađena u sasanidskom stilu, pleni svojom elegancijom a opet odiše snagom. Popeli smo se na Milad toranj visine 435 metara. Po visini šesti u svetu, sa svog vidikovca pruža nezaboravan pogled na panoramu grada. Obišli smo ga u najbolje vreme, dak je Sunce zalazilo a polako se palila bezbrojna svetla grada. Naredna dva dana imali smo prilike da obiđemo čuveni teheranski bazar, Golestan palatu, rezidenciju Reze Pahlavija, Etnološki muzej...I pored svih tih "čudes", najupečatljiviji su ipak ljudi. Nigde na svetu nisam doživeo da me svako malo neko zaustavi na ulici, pita odakle sam, želi da razgovara i da se fotografiše sa nama i da nas na kraju pozove svojoj kući na ručak. Ili da nekog priupitam kako da negde stignem, u ljubazni Iranac zaustavi taksi, odveze se samnom i na kraju se raspravljamo jer on želi da plati vožnju. Čuo sam za ovakve priče, ali sam se sada sam u to uverio. Čast "Braći Rusima," "Braći Grcima" i ostaloj braći, ali ovakovo gostoprimstvo je teško zamisliti u današnjem modernom svetu. Pitam se jesu li nekada ovakvi bili i naši stari, koji bi ugostili nepoznatog putnika namernika...Osećamo se potpuno sigurno šetajući gradom. Iako je nošenje marama obavezno za žene, većina žena ih tek nehajno nosi na glavi, puštajući da kosa proviruje ispod marame. Mnoge devojke nose zavoje na nosu, jer su se podvrgnule plastičnoj hirurgiji koja je jako popularna. Mnogi parovi se drže za ruke. Iako postoje šerijatski zakoni u ovoj Islamskoj Republici, vidim da mnogi ne mare preterano za to. To nam čak i mnogi Iranci otvoreno kažu. Alkohol, koji je zabranjen, toči se krišom na sve strane...

Poslasticu ostavljamo za kraj. Putujemo 400 km južnije ka Isfahanu. Isfahan je grad star preko dva i po milenijuma i bio je jedno vreme prestonica Persije. Govorilo se da ko je video Isfahan, da je video pola sveta. Prepun bazara, trgova, fantastičnih palata, mirisnih vrtova, fontana, prastarih džamija, čuvenih mostova, učinio je da se osetimo kao da se nalazimo u Hiljadu i jednoj noći. Teško je naći reči za prefinjenost i eleganciju ovog carskog grada. Glavni dragulj u kruni persijskih gradova. Dva dana smo tamarali

Isfahanom, od rane zore do kasne večeri, upijajući boje, mirise i zvukove sve dok se ne bi utrnutih nogu sručili u krevete.

I tako, sve što ima svoj početak, ima i kraj. Nakon dvanaest dana našosmo se ponovo u Beogradu. Putovanje preobilno svakojakim sadržajima. Za svaku preporuku. Damavand je tu gde jeste, i tu će i ostati. Dok pišem ove redove, sankcije se ukidaju Iranu, sklapaju se ugovori vredni desite milijarde dolara. U Iran treba otići što pre i upoznati taj fenomenalni, ponosni narod. Nadam se da globalizacija koja i tamo stiže, neće promeniti sliku koju koju sam odatle poneo. Ne znam da li ću se ponovo vraćati na Damavand, ali u Iran svakako hoću, da obiđem ostale prastare gradove, Jazd, Širaz, Persepolis...

Na vrh Damavand su se popeli:

David Kovačević	PSK "Kopaonik", Beograd
Goran Joka	PSK "Kopaonik", Beograd
Zoran Smiljković	PSK "Kopaonik", Beograd
Jelena Ranđelović Kuzmanović	PSK "Kopaonik", Beograd
Vojislav Bogdanić	PK "Pobeda", Beograd
Vuk Tubić	PK "Balkan", Beograd
Vesna Đoković	PK "Balkan", Beograd
Vojin Tubić	PK "Balkan", Beograd
Vladimir Marinković	PK "Balkan", Beograd

Izveštaj napisao, vodič: Vuk Tubić
Fotografije: Vuk i Vojin Tubić